

HATUN VE SEDEREK HARAYI VAGİF MEMMEDOV ŞİİRLERİNDE

Dr.Aygün Ahmed ORUÇOVA*

ÖZ

Makale`de Nahçıvan`ın Sederek ilçesinden olan yazar Vagif Memmedov`un 1990. yılında Kanlı Yanvar (19-20 yanvar) hadiselerinden önce Sederek üzerine ermenilerin yaptıkları saldırılarını, Azerbaycan`ın ve Nahçıvan`ın tüm bölgelerinden az silahlanmış halkın yardıma koşmasını, kahramanlıkla şehit olanları, Nahçıvan`ın Kerki kendinin düşmanların zapt etmesini ele alan şiirleri tahlil olunmuştur. Ermeni vahşilikleri, amansızlığı Büyük Vatan savaşında (1941-1945) Alman faşizminin yaptıkları ile karşılaştırılarak Ermenilerin 1000 kat daha gaddar ve zalim oldukları ortaya konulmuştur.

Açar Sözcükler: Savaş, şiir, faşizm, savunma

CRY OF KHATUN AND SADARAK IN VAGIF MAMMADOV'S WORKS

ABSTRACT

Poems of Vagif Mammadov, the poet of the Sadarak district of Nakhchivan AR, relating to Armenian's armed attacks on Sadarak before the events of the Bloody January 1990 (19-20 January), when poorly armed people came to the rescue from all regions of Nakhchivan and Azerbaijan, poems about heroic martyrs, occupation by the enemies of Nakhchivan Karki village at January 15 1990, have been analyzed from the artistic direction in the paper. Vagif Mammadov's books "Sadarak martyrs", "Sadarak Cry", "If we'll forget, we'll be forgotten", "Fate of Karki" and other narrate about the Armenian cruel actions. Armenian's savageries are compared with actions made by German fascists during the Great Patriotic War (1941-1945); and it is determined that Armenians have been 1000 times more cruel and unjust.

Keywords: war, poet, fascism, defense.

Nahçıvan edebi mühiti tarihin tüm dönemlerinde Azerbaycan edebiyatının ayrılmaz terkihi hissesi olmuş, hatta bir çok durumlarda ona yeni yön, yeni anlam, edebi okul yaratmış meşhur şahsiyetler vermiştir. Vatan`ın taleyini kendi taleyinden ayırmamak, onun bütövlüyünü, bağımsızlığını, şerefini korumayı en ali ve kutsal vazife saymak, zamanı geldikde kalemi yere koyup silaha sarılarak savaş meydanına atılmak Nahçıvan`lı şair ve yazarlarımıza has olan özelliklerdir. 19. asrın sonlarında Nahçıvan`da ilk maarif tedbirlerinin teşkilatçısı, kadın özgürlüğünün ilk taraftarı Eynalı bey Sultanov, halkı maariflendirmek uğrunda devamlı mücadelesi ile hafızalarda kalan, Celil Memmedguluzade`nin "müellimler müellimi, deryayi-hikmet" saydığı meşhur eğitimci, şair Memmedtağı Seferof Sidgi, "Kalemin mukaddes vazifesi halkın mutluluğu yolunda çalışmaktır" – fikrinde olan Celil Memmedguluzade, "Kılıç ve Kalem" romanında kalemlerle

* Dr. Aygün Ahmed ORUÇOVA, AMEA Nahçıvan Bölümü, orujovaaygun82@gmail.com

mübarizenin ta 12. asrdaki n,ümunesini sunan Memmed Seid Ordubadi, “Molla Nasrettin” dergisinde Sabir ve Mirze Celilden de keskin hicivleri ile eleştiri hedeflerine öldürücü zarbeler indiren, “Molla Nasrettin” dergisinin kalbi sayılan Eligulu Gamküsar, eserlerinde savaşa nefret aşıl原因an romantik şair Hüseyin Cavit, tüm Türk dünyasının şairi Memmed Araz ve isimlerini çekmediğimiz diğer şahsiyetler Azerbaycan kültür ve edebiyatı tarihinde önemli yer tutmuşlar.

“Nahçıvan`ın geyret galası Sedereyin” sözü ile emeli bir-birini tamamlayan şairi Vagif Memmedov`un yaratıcılık alanı geniş ve çoktarafli, eserleri son derece lakonik, aydın ve tesirlidir. Yaratıcılığının ilk devrinde “Yaşatacak Bu Yol Beni” (1987) kitabındaki şiirlerde biz onu Büyük Vatan savaşının acı sonuçlarından tesirlenen, “Sederek Harayı” (1994), “Sederek Şehitleri” (1998), “Geyret Galası” (1999), “Ermeni İhaneti” (2000), “Unutsak unutuluruk” (2000) kitaplarında 1990-cı yıl hadiselerinde şahsen iştirak eden ve şahidi olduğu hadiseleri kaleme alan, 18 may 1992-ci yıl faceasından sonra tüm Sederek`liler gibi kırk gün yas tutan, Hocalı ve Sederek harayını anlatan tesirli şiirlerini beynelhalk simpozyumlardan dünyaya ileten, “Salam, Oğuz Elleri” (2001), “Araz`dan Geçe Bildim” (2004) kitaplarında Türk dünyasını adım-adım gezen, Nahçıvan Muhtar Respublikasının 90. yıldönümü ne adanmış “Bura Nahçıvan`dır” (2014) kitabında Nahçıvanın sosyal hayatında çok aktif katkıda bulunan vatanperver ve insancıl bir şair gibi görüyoruz.

Vatana sonsuz sevgi, Türk halklarının birliyi ve bir-birine bağıllığı, müharibenin ağrı-acıları, günahsız halkımıza karşı ermenilerin törettikleri vahşilikler, topraklarımızın zabt olunması, müasir devrin insanları, seven kalbin iztirapları ve d. onun yaratıcılığında bedii ifadesini tapmıştır. O, vatandan bahs eden şiirlerinde onun yolunda canını bile kurban vermeğe hazır olan bir vatandaş; müharibe şiirlerinde insanlarda beşeri hissler terbiye eden bir humanist; sosyal-felsefi, siyasi şiirlerinde berke-boşa düşmüş, hayatın ağrı-acılarını, sevincini, kederini görmüş dünyagörüşlü bir insan; sevgiden bahseden şiirlerindeyse zengin kişiliyiyle seçilen, tüm kalbiyle seven hassas bir aşık. Azerbaycan edebiyatının öncül nümeyendelerinin şairin yaratıcılığı hakkındaki fikirlerine dayanarak söyleye biliriz ki, onun müharibe konusunda yazılmış şiirleri özellikle değerlidir. “Yaşatacak Bu Yol Beni” (Memmedov 1987) kitabındaki şiirlerinde o, Büyük Vatan savaşının insanı dehşete getiren neticelerini gözlerimiz önünde canlandırır. Bu konuda yazmak şairden insanperverlik, humanizm, orijinallık, derin müşahide ve aynı zamanda büyük sanatkarlık talep ediyor. Vagif Memmedov`un Büyük Vatan savaşı konusunda yazdığı “Hatun Konuk Çağırır”, “Alman körpüsü”, “Atamın”, “Sabun”, “Saçlar”, “Kara Kağıt”, “Zengler Bayatı Çalır”, “Kara Bulut”, “41-de Postacı Koydular Beni”, “Belorusiya Ormanları” ve s. şiirleri düşmana, müharibenin sebebkarlarına nifret oyadır. Osvensim cezaevindeki odaların birinde müharibenin kurbanı olmuş insanların tonlarla saçının saxlanması tüm insanlara tesir edebilecek bir haldir. İki ton insan saçı karşısında yürek ağrısı ile dayanan şair derin düşüncelere dalıyor, milyonlarla insanın nisgilli kaderlerini fikrinden geçiriyor:

Yegin ki, bu kıvrım, şeve saçları

Hangi bir güzelse salır yadına.

Ana var, oğlunun saçı burdadır,
O, hala kız gezir öz evladına.

Hesretli gözlerin güssesi, gamı
Konub ünvan-ünvan bak bu saçlara.
Odur ki, zaman da eser eylemir,
Saçlar ne müddetdir kalıp kapkara.

Diğer bir şiirindeyse insanlara ölüm haberi, kara kağıt getirerek onların sevincini, şadlığını birdefelik elinden alan, ömrünü-gününü karaldan kağıtların renginin ne için kara olması şairi düşündürüyor. Bu kağıtlar, belki matem haberinden utanarak utanç çektiyi için karalmıştır?! Ve ya:

Bir kara gözlünün gözünün nuru
Akıp, kağıtları karaltıp belki?
Bir şimşek gazablı ata gururu
Çakıp, kağıtları karaltıp belki?

“Kara Kağıt” şiiri konunun bedii helli bakımından da dikkati celb ediyor:

Vurdu çox üreye yara kağıtlar,
Kalplerin yanğısı söne bilmezdi.
Dönmese vatana kara kağıtlar,
Kara gün vatandan döne bilmezdi.

V.Memmedovun Belorusiyanın yerle yeksan edilmiş Hatun kendi hakkında yazdığı şiirler bir silsile teşkil ediyor. Bunu da şair “Hatun Harayı” silsilesi adlandırır. Hatun semasında dolaşan kara bulut şairin fikrinde, sade bulut deyil, gam bulududur, insanların ahı-nalesidir, “karagözlü mesum körpelerin” yanan tüstüsüdür, Hatunun başına getirilen felaketlerin göstericisidir, “bir günde ağaran şeve saçların Hatun göylerine konan karasıdır”:

O bulut - Hatunun yası, gubarı,
Kara bir feryadın sirdaşdır o.
Hatuna sepilen yağış ki değil,
Yanan insanların göz yaşdır o.

“Hatun Konuk Çağırır” şiirinde Alman faşistlerin vahşiliyinin canlı şahidi olmak için bütün insanları şair bura “gam havası çalanların, kara saçı ağ olanların, kalbine dağ çekilenlerin” vatanına davet ediyor:

Gelin, görün kabristanı,
Hatın olup gam dastanı.
Haraylayın her insanı-
Deyin, Hatına gelsin,
Deyin, Hatına gelsin...

“41-de Postacı Koydular Beni” şiirinde ön cebhede eline silah alarak vuruşmayan, ölüm, kan görmeyen, esir düşmemiş, yaralanmamış bu insan arka cebhede faaliyet gösterir. Lakin giyaben de olsa savaş onun tüm varlığına çökmüş, her gelişinde hasret nazarlarla postacının eline bakarak mektup, hoş sözler gözleyen esger analarına, bacılarına, doğma ve ezizlerine bunun karşısında matem haberi - kara kağıt getirende postacının geçirdiği ıztırapların ölçüsünü hayal etmek bile insanın içini acıtıyor. Verdiği haberin soğukluğundan elleri titreyen, donan postacının da ömrünün 5 yılına “dava konmuşdur”:

Zaman gelip geçir, yıllar ötüşür,
Gelir kulağıma davanın sesi.
Gece uykularda yadıma düşür,
“Vay kardeş” kelmesi, “ata” kelmesi...

Taleyin bana da keder payı var,
Ömrün o yılları, ayı kadardır.
Benim yüreyime değen yaralar,
Kara kağıtların sayı kadardır.

“Sabun” şiirinde bir muzede faşistlerin yandırılan insanların yağından bişirdikleri “sabunu” gören şair bunun insanlığa sığmayan hangi bir amaç için hazırlandığını öğrenmek istiyor ve onu yapanın hakikatde “insan” olduğuna şübhe ediyor. Göresen, faşistler hangi çirki yıkamak için insanları sabuna dönüştürmüşler?! Paklık, temizlik için kullanılan, her türlü natemizliği yuyan sabun bile faşistler adına bir lekedir:

Fikirleşdim, çok yadigar koyurlar,
Bu sabundur – el boyda bir tikedir.
Sabun ile her lekeni yuyurlar,
Faşistlere bu sabun da lekedir...

İnsanlık adına leke olan Alman faşistlerine karşı derin nifret hissi oyadan bu eserleri yazanda şair gelecekte halkımızı bundan büyük facialar beklediğinden habersizdi. 1990. yılının 19-20 ocaktan, 1992. yılının 25-26 şubatından, Şuşa, Laçın, Kelbecer, Ağdam, Füzuli'nin amansızcasına işğalından, ermenilerin körpesinden tutmuş aksakal, ağbirçeyine gibi, analarımızın - bacılarımızın başına getirecekleri felaketlerden, vahşiliklerden habersizdi. Dünya dillerinin hiç birinin leksikonunda ermeni daşnaklarının törettiği faciaların yüzden birini bile ifade edebilecek bir söz yoktur. Tarihi milyon yıllarla ölçülen beşeriyet, insanlık hiç bir müharibede, hiç bir işğalda bu kadar alçaklık, rezillik görmemişti. Buna göre ermeniler faşistlerle hiç mükayese bile olunamaz. Yalnızca bir ilçenin - Sedereyin timsalında tüm Azerbaycanı, bütöv Vatanı ümumileştirdiği şiirlerinden ibaret ikinci kitabını şair haklı olarak "Sederek harayı" adlandırır. Vagif Memmedov'un müharibe devrinde – 1990-cı yıllarda şahsi müşahidelerine dayanarak kaleme aldığı eserleri zamanın eybecerliklerini, kederini ve derdini tüm kalbiyle yaşayan, aktif vatandaşlık konumunda duran bir şairi nezerimizde canlandırır. "Bu Kend Niye Yetimdir?", "Nedir Bu Körpenin Günahı, Allah?", "Ağlamalı Gün Gelib", "Şehit Ataları Yere Bakırdı", "Hayıf Sene", "Çöreğim Yanır" ve d. şiirlerinin mayasına acı teessüf, ızdırap ve kövreklik ruhu hopmuşdur. Ermeni tecavüzlerinin canlı şahidi olan, müharibe dehşetlerini gözleri ile gören şair müharibenin törettiği her bir faciaya yürek yangısıyla yanaşı, hemin sahnelerin poetik manzarasına da zamanında, reallıkla tasvir ediyor:

Tahıl zemisine düşman od atıb,
Yanır, tabağımnda çöreğim yanır.
Alov dilimleri lap erşe çatıb,
Ele bil cızhacız yüreğim yanır.

Ermenilerin hücumu sebebinden kendin kadın ve çocukları göçürüldüğü bir zamanda sıcak ana nefesinden, körpe tebessümünden uzak olan doğma köy, doğma toprak şaire "öksüz" gibi görünüyor:

Kişileri keşikde,
Boşdur ev de, eşik de...
Körpesi yok beşikte,
Bu köy niye yetimdir?..

Buz bulağı aynamı?
Kazanları kaynamır,
Evde çocuk oynamır,
Bu köy niye yetimdir?...

Şiirin sonu nikbin ehval-ruhiye ve zafere inam hissi belirtiyor. Şair netice olarak böyle bir fikre geliyor ki, bu köy asla yetim değil! Çünkü:

Yollar boransa, karsa,
Yağya güç çatarsa,
Arkası, eli varsa,
Bu köy niye yetimdir,
Bu köy niye yetimdir?...

Hakikatde de “arkası-eli” olan bu köyü korumak için Nahçıvan`ın, Azərbaycan`ın her bir köyünden, şehrinden kahraman oğullarımız yardıma geldiler. Çünkü vatanın her eli, her obası, her karışı Vatandır. Bu anlamda V.Memmedov`un “Diz Çökürem Bu Geyretin Önünde” şiiri sanki “Bu köy niye yetimdir?” şiirinin bedii devamıdır, ardıdır:

Merd erenler odu, çatdı kömeye,
“Vatan gedir”-dedi, çatdı kömeye,
Kalbimizin odu çatdı kömeye,
Sert soğukta sengerlere sinende,
Diz çökürem bu qeyretin önünde.

Bu bir hakikattir ki, vatanın ağır günlerinde halk bir yumruk gibi birleşib ayağa kalkmasaydı, bu gün Sederek ve diğer köylerimiz de Kerki kendi gibi düşman eline geçmiş olardı. Azadlık ve mübarize için yalnız yaşamak yok, hem de ölmek ihtiyacı mevcuttur. Bazan zafer için insanın “ölmeği” gerekiyor. Ağır zirehli silahlarla silahlanan azgın düşmana karşı gayri-beraber vuruşta kahraman oğullarımız bile-bile ölüme gidiyorlardı...

Tanrının büyüklüğüne şükürler olsun ki, böyle bir anda bizim imdadımıza çatdı, ah-nalelerimiz, Tanrıya yalvarışlarımız tesirsiz kalmadı ve hem de dede-babadan kalma geyretimiz, namusumuz, vatan sevgimiz, manevi birliyimiz silaha, haksızlığa galip geldi. V.Memmedov “Deyanet demiydi, geyret demiydi” şiirinde de mehz bu “adi”, büyük hakikatdan söz açıyor:

Deyanet demiydi, geyret demiydi,
Yolumuz hakk işe uzanan yolsa...
Sederek ümmanda batan gemiydi,
Qeyretsiz olsaydık, silaha kalsa...

Çok teessüfle de olsa, şunu vurgulamalıyım ki, Sedereğin ağır günlerinde köyün bazı silah götürmeli kişileri de kadınlar ve çocuklar gibi Dehnede çadırlarda daldalanırmışlar. “Sen niye Dehnede kalırsan?” şiirile V.Memmedov böylelerine sözün gücüyle en büyük sarsıdıcı zarbeni indirir:

Namus da, geyret de varsa köydedir,
 Boransa köydedir, karsa köydedir,
 Vallah kadınların yarısı köydedir,
 Sen niye Dehnede kalırsan akı?

90-cı yılların mürekkebi, son derece karışık sosyal-siyasi şeraiti, Karabağ savaşındaki uğursuzluklar, topraklarımızın, vatandaşlarımızın amansız düşman eline geçmesi, görev ihtiraslarının kızışması, maneviyatda baş veren gerginlikler, müharibe cephelerindeki facia ve felaketler Vagif Memmedov'un yaratıcılığına tesir göstermeğe bilmezdi. Şunun neticesidir ki, hemin ağır günlerde o, halkın bütün acılarını "Özüne Dön Halkım" şiirinde aşağıdaki kimi ifade etmiştir:

Şere sürüklenibsen,
 Gam ile yüklenibsen,
 Meydanda teklenibsen,
 Özüne dön, halkım...

Diğer bir şiirinde ise artık bütün arzuları, ümitleri (vatanın talebi ile bağlı) boşa çıkan şair ümitsizliğe kapılır, "Ben böyle dünyanın neyinden küsüm?!" diyen Memmed Araz'dan bir az farklı olarak "Deyesen Dünyadan Küseceyem Ben" diyor:

Çok başa çekirler yoldan öteni,
 Yağlı tikelere eli yeteni,
 "Vatan" deyenler de satır vatani,
 Deyesen dünyadan küseceyem ben...

Şiirin ayrı-ayrı bendlerinde işledilen "Ne haklıya bakır, ne hakka dünya", "Eyriler kürsüde söz alıb indî", "Aksakal olubdur özüne here", "Sözü doğru deyene hele yer azdı" ve s. misraları 90-cı yılların evvelerindeki karışıklık devrini gözlerimiz önünde canlandırıyor.

"Geçmişî yada salsak, Ermenistanla Sederek arasındaki dağ silsilesi zaman-zaman o kadar kana boyanmış ki, bu gün de "Kırmızılar" diyorlar hemin kan renkli dağlara...". Hiç de şair hayalinin ürünü yok, asıl hakikat olan bu fikir şair Vagif Memmedov'un azğın düşmenlerimiz olan ermenilerle silahlı vuruşmada şehit olan evlatlarımızın hatırasını ebedileştirmek maksadıyla yazdığı "Sederek Şehitleri" kitabındandır. Sederek'te geden bu ağır döyüşlerde V.Memmedov'un kendisi de iştirak etmiş, Nafile Heseneliyeva'nın sözleriyle desek: "Sedereyin ağır günlerinde kalemîni süngü ile evez etmiştir". Bu kitabı yayımlamakta esas maksadını şair böyle aydınlatıyor: "Emelleriyle, kanları bahasına ebediyet zirvesine ucalan Sederek şehitlerinin özgeçmişini toplayıp gelecek nesillere iletmek, hafızalarda yaşatmak maksadıyla yayımlıyorum bu kitabı". "Sederek Şehitleri"

adlı kitapda müellif hem Sederek`te kahramancasına şehit olan sedrekliileri, hem de Azerbaycanın 12 ilçe, şehir ve kasabasından, 39 köyünden buraya gelip savunmada bulunan, son damla kanına kadar düşmana direniş gösteren, halkımızın kahramanlık tarihine isimlerini kanlarıyla yazan vatan evlatlarını kasetmiştir. Kitabın önünde 1990-cı yıl ocak ayının 18-den 1993. yıl ağustosun 13-e gibi 14 kez hain ermenilerin güçlü hücumuna maruz kalan Sederek`te giden döyüşler hakkında kısa bilgi veriliyor. Aynı zamanda müellif bu münakaşanın tarihinin eskiliyine dikkat çekmeyi de sanatca tarihçi olan bir vatandaş gibi kendi ödünçü düşünüyor: Ön sözden sonra müellif 6 yıl içerisinde büyük emek hesabına, şehit ana-bacılarının, evlatlarının derdine, acısına ortak olarak, büyük yürek ağrısı ile topladığı materialları, “hiç bir şey ekmeden” 100-den çok, daha doğrusu 108 vatan evladının resimlerini ve özgeçmişini okuyucuya sunuyor. Kitabın sonundaki “Şehitlerin analarına, bacılarına, doğmalarına - göz yaşı akıtanlarına teselli mektubu” adlı şiir ve yazarın 18 mayıs 1992. yıl hadisesinden – faciasından, yani Kerki köyünün işgal edilmesinden sonra tüm Sederek`liler gibi 40 gün yas sakladığı günlerde çekilen resmi daha tesirlidir.

Dağlar çekmez bu dağını,
Budayıblar budağını,
Gamla güldürme yağını,
Ağlama, bacı, ağlama...

Bir ulduz var odu qaldı,
Hem işığı, odu qaldı,
İgid öldü, adı qaldı,
Ağlama, bacı, ağlama...

1999. yılında Türkiye`de çıkan “Yeni Mesaj” gazetesinde (28 temmuz) Murat Muhammedoğlunun “Ermenilerin gözü Nahçıvan`ın ötesinde” adlandırdığı yazısında V.Memmedov`un hayatı, faaliyeti, yaratıcılığı hakkında geniş bilgi verilmekle yanaşı, “Sederek Şehitleri” kitabı türk okuyucusuna tanıtılıyor. Makalede tarih boyu ermenilerin Azerbaycana karşı kaldırdığı toprak iddiaları, 1905, 1918-20. yıllarında hayata geçirdikleri çirkin emelleri, aynı tecavüzkar siyasetin 1990-1993. yıllarında da devamı, Sedereyin stratejik değeri hakkında bilgi veriliyor. En esas ise Sedereyin işgalının Azerbaycanın kardeş Türkiye, bütövlükte Türk dünyası ile tüm bağlarının kesilmesi gibi değerlendirilmesi gerçeği büyük anlam taşıyor. Ermenilerin planlarında Sederey`i aldıktan sonra Şerur`u, daha sonra ise Nahçıvan`ı tutmak vardı. Hem de V.Memmedov çok doğru bir sonuca varmıştır ki, ermenilerin asıl sorunu tek azerbaycanlılarla yok, ümumilikte tüm türklerle, türkçülüklerdir.

Profesor Yavuz Ahundlu “Edebi mühit ve sanatkar” kitabında “1998-ci yılın edebi yekunları hakkında bazı geydler”inde Azərbaycan edebiyatının güncel konularından olan şəhitlik mevzusuna hasrolunmuş bu eseri V.Memmedov`un “Nahçıvan`ın geyret galası olan Sederey`in müdafaasında şəhit olmuş 108 vatan evladının ruhuna saygının ifadəsi” gibi kıymetlendiriyor. Haneli Kerimli ve Akif İmanlının “Bahtımıza düşen yazı” makalesinde okuyoruz: “Altı yıl Azərbaycanımızın bir çox şəhir, ilçə ve köylerini evbeev, küçebeküçe gezen ve her defasında sinesidağlı anaların, ağı demekten dilləri yumru olmuş bacıların, kederli bakişlarını elçatmaz, ünyetmez sonsuzluklara dikip dudakları titreğen babaların azaplı, nigaran çöhrelerine baka-baka şəhitleşen doğmaları hakkında damcı-damcı, zerzerre “söz” koparıp köçürende Vagif in geçirdiği iztirapların kapsamını bir Allahtan, bir de kitabın arkasında verilen ve şəhit resimlerinden seçilməğen resminden sormak gerekir”.

“Yüreyime yalnız Vatan yerleşir” - söyleyen Vagif Memmedov öz vatanını, elini sonsuz sevgiyle seven, halkının kederini, derdini bütün kalbiyle yaşayan tedirgin bir şairdir. O, yeteneğini fedakarlık, dürüstlük, cesaret, halkına, milletine sadakatla birleştirerek yaşayıp-yaradır. Onun savaş şiirleri, “Sederek harayı” şiirler kitabı Bahtiyar Vahabzade`nin sözleriyle desek “Sedereyin bugünkü müsibetinin yarın için tarihidir” (“Medeniyet” gazetesi 1992). Ermenilerin başımıza getirdiği saysız-hesapsız müsibetlerin bedii ifadesi olan bu şiirlerin gelecek nesillere iletilmesinin büyük önemi vardır. Koy onlar önceki nesiller gibi unutkan olmasınlar!

KAYNAKÇA

ERMENİ İHANETİ, (2000), (Tertip edeni Vagif Memmedov). Nahçıvan: Qeyret, 40 s.

MEMMEDOV, Vagif, (1987), **Yaşatıcak bu yol beni**. Bakı: Yazıcı, 70 s.

MEMMEDOV, Vagif, (1994), **Sederek harayı**. Bakı: Azərbaycan Tercüme Merkezi, 93 s.

MEMMEDOV, Vagif, (1998), **Sederek şehitleri**. Bakı: Şirvanneşr, 120 s.

MEMMEDOV, Vagif, (2000), **Unutsak unutularız**. Nahçıvan: Geyret, 27 s.

“Medeniyet” gazetesi, 17 Kasım. 1992 № 34.

SÜLEYMAN, Rüstəm, (1947), **Seçilmiş eserleri**. Bakı: Azərneşr.

MEMMEDOV Vagif – **ÖMÜR YOLU**. (Tertip edeni Aypara Behbudova), (2005), Bakı: Şirvanneşr, 200 s.